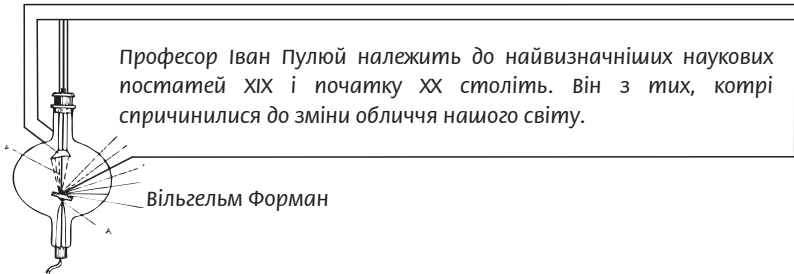

ПЕРЕДСЛОВО

Доля видатної персони як шлях високої ідеї

Ідея цієї розвідки народилася під час моєї авторської телевізійної передачі разом із журналісткою Наталею Андрощук на загальноукраїнському телеканалі «Рада» «Велич особистости», що була присвячена видатному фізику, перекладачеві та суспільному діячеві Іванові Пулюю. Хоч таких передач створено понад сотню, проте жодна постать так глибоко не входила в підсвідомість і не вимагала заглиблення в себе аж до написання розлогої розвідки. Іван Пулюй не відпускав, поки його нещодавно опубліковані листи не стали основою моєї нової студії і поки я не втілила в тексті ідеї *мовного портрета* фізика і перекладача крізь призму лінгвоперсонології.

Лінгвоперсонологія – один із новітніх напрямів сучасного українського мовознавства, хоч на цьому наголошував ще видатний теоретик мови Ян Бодуен де Куртене в XIX ст.: «*Мовне життя зводиться до безперервної роботи індивідуумів*» [Бодуэн

де Куртенэ 1963, с. 225]. Характерно, що мовно-політична свідомість – це *«не тільки фонетичні й морфологічні елементи мови, але й елементи філософських і суспільних понять, властивих певним епохам»* [Дорошевський 1963, с. 30]. Такий соціолінгвальний та ідеологічний підхід уможливорює реконструювати історичну мовну дійсність та особистісну мовну (й етнологічну) свідомість крізь призму синтезу наук: історії, філософії, релігії та власне мови. Мовно-політична особистість стає фокусом світогляду епохи. Понад то, якщо це не гуманітарій, а видатний науковець світового рівня – фізик Іван Пулюй – автор численних винаходів у своїй професійній царині.

Напрацьовано чимало праць про Івана Пулюя як видатного фізика й меншою мірою як про перекладача українських сакральних текстів та суспільно-політичного діяча [Гайда, Пляцко 1998; Збожна, Пляцко 2015; Мороз 2007; Німчук 2000; Лесюк 2013], проте його нещодавно видані листи зусиллям Ольги Збожної (на щастя, без втручання до правопису та стилю) ще не були об'єктом вивчення мовно-політичного світогляду мислителя та його мовної практики [Листи 2007]. Це найінтимніші світлини еволюції лінгвополітичних переконань виняткової особистості, що наповнювала суперечливий і неугамовний час своїм українським націєцентричним смислом.

У нашій праці на основі епістолярної спадщини видатного мислителя маємо на меті з'ясувати домінанти його мовно-національної свідомості та засвоїти їх як украї необхідні моделі мислення й поведінки в теперішній надскладній мовно-політичній ситуації. Віддаль на понад 100 років уможливорює зробити правильні висновки і, врешті-решт, націєцентричні моделі мислення й поведінки втілити в життя.

Наше завдання – розкрити мовно-політичний світогляд Івана Пулюя в контексті тодішніх провідних тенденцій мовно-

спільного розвитку й поширити його колосальний досвід на теперішні соціолінгвальні процеси;

розкрити шляхи перекладу *Молитвослова*, *Молитовника* та *Біблії* як найпевнішого способу утвердження української мови за бездержавних обставин;

з'ясувати роль видатного фізика в розвитку українського наукового, художнього та релігійного стилю в час їхнього формування;

проаналізувати мовну практику перекладача *Біблії* в контексті правописно-фонетичної, лексико-семантичної, морфолого-синтаксичної та словотвірної практики на основі діяхронно-синхронного аналізу мови його листів;

розкрити непрості взаємини між Пулюєм та Франком на предмет перекладу Біблії та з'ясувати їхнє трактування націєтвірної функції мови.